

INNOVATION IQTISODIYOT

Ilmiy-amaliy elektron jurnal

2026

№4

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY

Scientific and practical electronic journal

Indexlanadigan bazalar: Google Scholar

Crossref

OpenAIRE

С/БЕРИЕНКА

INNOVATION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY
ELEKTRON JURNAL

4-jild
4-son
Aprel, 2026

April, 2026
Volume 4
Number 4

ИННОВАЦИОННАЯ
ЭКОНОМИКА
Научно-практический
электронный журнал

INNOVATIVE ECONOMY
Electronic scientific and
practical journal

INNOVATSION IQTISODIYOT

ILMIY-AMALIY ELEKTRON JURNAL

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Muassis:

Qarshi davlat texnika universiteti

Tahririyat Kengashi raisi:

R.X.Ergashev, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Tahririyat Kengashi raisi o‘rinbosari:

S.N.Xamrayeva, iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Mas’ul muharrir:

N.A.Ochilova, PhD, dotsent

Texnik muharrir:

S.J.Qulmurotov

Jurnal har oyda bir marotaba elektron shaklda jurnalning rasmiy sayti orqali nashr etiladi.

Tahririyat manzili:

180100, Qarshi shahri, Mustaqillik ko‘chasi 225-uy Tel.:

+998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Faks: +998 (75) 221 1395

innoeconomic@kstu.uz

“Innovatsion iqtisodiyot” ilmiy - amaliy elektron jurnali O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi **Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2025-yil 5-apreldagi 369-sonli qarori** bilan milliy ilmiy nashrlar ro‘yxatiga kiritilgan.

Jurnalda quyidagi ruknlar asosida maqolalar nashr etiladi:

1. Nazariya va metodologiya
2. Raqamli iqtisodiyot
3. Mintaqa va tarmoqlar iqtisodiyoti
4. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik
5. Inson kapitali iqtisodiyoti
6. Menejment va marketing
7. Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
8. Moliya, kredit va investitsiya
9. Ekonometrika va statistika
10. Xizmat ko‘rsatish va turizm sohasi

TAHRIRIYAT KENGASHI:

Tahririyat Kengashining xalqaro a'zolari:

Ovchinnikov Viktor Nikolayevich - i.f.d., professor, akademik (Janubiy Federal Universitet, Rossiya)

Solodovnikov Sergiy Yurevich - i.f.d., professor (Belorussiya milliy texnika universiteti)

Sidorov Viktor Aleksandrovich - i.f.d., professor, (Kuban davlat universiteti)

Shevchenko Igor Viktorovich - i.f.d., professor (Kuban davlat universiteti, Rossiya)

Kusainov Xalel Xaymullievich - i.f.d., professor, akademik (Qozog‘iston Respublikasi Milliy fanlar akademiyasi)

Samandarzoda Iskandar Hakim - Iqtisodiyot fanlari doktori (Sh.Shotemur nomidagi Tojikiston agrar universiteti)

Gibadullin Artur Arturovich - i.f.n. dotsent (Milliy tadqiqot universiteti, Moskva energetika instituti, Rossiya)

Sergey Aleksandrovich Voynash - ilmiy xodim (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Valentina Nikolayevna Pulyayeva - iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya Federatsiyasi hukumati qoshidagi Moliya universiteti)

Dmitriy Evgenievich Morkovkin, iqtisod fanlari nomzodi, dotsent (Moliya universiteti, Rossiya Federatsiyasi hukumati)

Sadriddinov Manuchehr Islomiddinovich - i.f.d., professor, (Tojikiston Respublikasi Milliy fanlar Akademiyasi)

Perskaya Viktoriya Vadimovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Molchanov Igor Nikolayevich - i.f.d., professor, (Lomonosov nomidagi Moskva davlat universiteti)

Basova Mariya Mixaylovna - i.f.d., professor, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Aleksandr Leonidovich Chupin, iqtisod fanlari nomzodi (P.Lumumbi nomidagi Rossiya xalqlar do‘stligi universiteti)

Nezamaykin Valeriy Nikolayevich - i.f.d., professor, (Rossiya davlat gumanitar universiteti)

Nikonorova Alla Vladimirovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Dmitriyeva Olga Aleksandrovna - i.f.n., dotsent, (Rossiya Federatsiyasi hukumati huzuridagi Moliya universiteti)

Shvets Yuriy Yuryevich - i.f.n., dotsent, (Rossiya Fanlar akademiyasining Nazorat fanlari instituti)

Kolosova Yelena Valeryevna - i.f.n., dotsent, (Plexanov nomidagi Rossiya iqtisodiyot universiteti)

Tahririyat Kengashi a'zolari:

Gulyamov Saidaxror Saidaxmedovich - i.f.d., professor, akademik

Pardayev Mamayunus Qarshiboyevich - i.f.d., professor

Navruz-zoda Baxtiyor Negmatovich - i.f.d., professor

Xatamov Ochildi Qurbonovich - i.f.d., professor

Fayziyeva Shirin Shodmonovna - i.f.n., professor

Jumayeva Gulrux Jo‘raqulovna - i.f.n., professor

Egamberdiyeva Salima Raimovna - i.f.n., dotsent

Erkayeva Gulbahor Panjiyevna - i.f.n., professor

Yakubova Shamshinur Shuxratovna - i.f.d., (DSc) dotsent

Amirqulov Shuhrat Olimovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Samiyeva Gulnoza Toxirovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aliqulov Azamat Tuyg‘unovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Aminov Fazlitdin Baxadirovich - i.f.n., dotsent

Xo‘jaqulova Nigora Rustamovna - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Turobov Sherzod Alisherovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Alimova Munisa Yulchiyevna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Ergasheva Nasiba Raxmatullayevna - i.f.d., (DSc), dotsent

Boboqulov Sanjar Baxromkulovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Djalilov Raxmonkul Hamidovich - i.f.f.d., (PhD), dotsent

Nomazov Baxrom Bobomurodovich - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Alimxanova Nigora Alimxanovna - i.f.f.d. (PhD) dotsent

Jonuzokov Mirzabek Kulmamatovich - i.f.f.d. (PhD), dotsent

Muxammadiyeva Yulduz Yusupovna - i.f.f.d. (PhD)

Tursunova Aziza Xoshimovna - i.f.f.d. (PhD)

Xolliyev Sherali Baxtiyorovich - i.f.f.d. (PhD)

Panjiyev Samijon Aliqulovich - PhD, dotsent

ИННОВАЦИОННАЯ ЭКОНОМИКА

Научно-практический электронный журнал

ISSN: 3030-315X

ojs.kstu.uz

Учредитель:

**Каршинский государственный технический
университет**

Председатель редакционного совета:

Р.Х.Эргашев, доктор экономических наук, профессор

Заместитель председателя редакционного совета:

С.Н.Хамраева, доктор экономических наук,
профессор

Ответственный редактор:

Н.А.Очилова, PhD, доцент

Технический редактор:

С.Ж.Кулмуротов

Журнал издается один раз в месяц в
электронной форме и публикуется через
официальный сайт журнала.

Адрес редакции:

180100, г. Карши, ул. Мустакиллик, дом 225

Тел: +998 (75) 221 09 23

+998 (93) 902 72 63

Факс: +998 (75) 221 1395

E-mail: innoeconomic@kstu.uz

Научно-практический электронный журнал
«Инновационная экономика» включён в перечень
национальных научных изданий на основании
решения Президиума Высшей аттестационной
комиссии при Министерстве высшего образования,
науки и инноваций Республики Узбекистан от 5
апреля 2025 года № 369.

**В журнале публикуются статьи по
следующим рубрикам:**

1. Теория и методология
2. Цифровая экономика
3. Экономика регионов и отраслей
4. Малый бизнес и частное
предпринимательство
5. Экономика человеческого капитала
6. Менеджмент и маркетинг
7. Бухгалтерский учет, экономический анализ и
аудит
8. Финансы, кредит и инвестиции
9. Эконометрика и статистика
10. Сфера услуг и туризм

Редакционная коллегия:

Международные члены Совета редколлегии:

Овчинников Виктор Николаевич - д.э.н., профессор, академик
(Южный федеральный университет, Россия)

Солодовников Сергей Юрьевич - д.э.н., профессор
(Белорусский национальный технический университет)

Виктор Александрович Сидоров - д.э.н., профессор,
(Кубанский государственный университет)

Шевченко Игорь Викторович - д.э.н., профессор (Кубанский
государственный университет)

Кусаинов Халел Хаймуллович - д.э.н., профессор, академик
(НААН Республика Казахстан)

Самандарзода Искандар Хаким - д.э.н., профессор
(Таджикистанский аграрный университет им. Ш.
Шотемура)

Гибатуллин Артур Артурович - к.э.н., доцент
(Национальный исследовательский университет
«Московский энергетический институт»)

Войнаш Сергей Александрович - научный сотрудник
(Российского университета дружбы народов имени
П.Лумумби)

Пуляева Валентина Николаевна - к.э.н., доцент
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Морковкин Дмитрий Евгеньевич - к.э.н., доцент
(Финансовый университет Правительство РФ)

Садриддинов Манучехр Исламиддинович - д.э.н.,
профессор (Национальная академия наук Республики
Таджикистан)

Перская Виктория Вадимовна - д.э.н., профессор
(Финансовый университет при Правительстве РФ)

Молчанов Игорь Николаевич - д.э.н., профессор (Московский
государственный университет имени М.В. Ломоносова)

Басова Мария Михайловна - д.э.н., профессор
(Финансового университета Российской Федерации)

Чупин Александр Леонидович - к.э.н. (Российского
университета дружбы народов имени П. Лумумби)

Незаймакин Валерий Николаевич - д.э.н., профессор (РГТУ)

Никонорова Алла Владимировна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Дмитриева Ольга Александровна - к.э.н., доцент
(Финансового университета Российской Федерации)

Швец Юрий Юрьевич - к.э.н., доцент (Институт проблем
управления РАН)

Колосова Елена Валерьевна - к.э.н., доцент (Российский
экономический университет имени Г.В. Плеханова)

Члены Совета редколлегии:

Гулямов Саидхорр Саидхмедович - д.э.н., профессор,
академик

Пардаев Мамаюнус Каршибоевич - д.э.н., профессор

Навруз-зода Бахтиёр Негматович - д.э.н., профессор

Хатамов Очилди Курбанович - д.э.н., профессор

Файзиева Ширин Шодмоновна - к.э.н., профессор

Жумаева Гулрух Журакуловна - к.э.н., профессор

Эгамбердиева Салима Раимовна - к.э.н., доцент

Еркаева Гулбахор Панжиевна - к.э.н., профессор

Якубова Шамина Шухратовна - д.э.н., (DSc), доцент

Амиркулов Шухрат Олимович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Самиева Гулноза Тохировна - д.ф.э.наук., (PhD), доцент

Алигулов Азамат Туйгунович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Аминов Фазлитдин Бахадирович - к.э.н., доцент

Хужакулова Нигора Рустамовна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Туробов Шерзод Алишерович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимова Муниса Юльчиевна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Эрашьева Насиба Рахматуллаевна - д.э.н., (DSc), доцент

Бобокулов Санжар Бахромкулович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джалилов Рахмонкул Хамидович - д.ф.э., (PhD), доцент

Номазов Бахром Бобомуродович - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Алимханова Нигора Алимхановна - д.ф.э.н., (PhD), доцент

Джанузакон Мирзабек Кулмаматович - д.ф.э.н., (PhD),
доцент

Мухаммадиева Юлдуз Юсуповна - д.ф.э.н., (PhD)

Турсунова Азиза Хошимовна - д.ф.э.н., (PhD)

Холлиев Шерали Бахтиёрович - д.ф.э.н., (PhD)

Панджиев Самиджон Аликулич - PhD, доцент

Xizmat ko'rsatish va turizm sohasi

Service sector and tourism

Сфера услуг и туризм

MEHMONXONA XO'JALIGIDA RENTABELLIKNI METADOLOGIK OSHIRISH IMKONIYATLARI

Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich

ВОЗМОЖНОСТИ МЕТОДИЧЕСКОГО ПОВЫШЕНИЯ РЕНТАБЕЛЬНОСТИ В ГОСТИНИЧНОЙ ИНДУСТРИИ

Бердиев Жасур Кулдошевич

OPPORTUNITIES FOR METHODOICAL PROFITABILITY IMPROVEMENT IN THE HOTEL INDUSTRY

Berdiyev Jasur Quldoshevich

Received: April 8, 2026 Revised: April 12, 2026 Accepted: April 19, 2026 Published: May 1, 2026

Annotatsiya: Ushbu maqolada mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirish imkoniyatlarining o'ziga xos bo'lgan asosiy xususiyatlarini asoslab berish, mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirishning ichki imkoniyatlari va ularni aniqlash yo'llari ham o'rganildi. Bunda mehmonxona xo'jaliklarida sof foyda, sotilgan mahsulot va rentabellik ko'rsatkichlarining bir-biri bilan bog'liqligi iqtisodiy-matematik usullarni qo'llagan holda aniqlandi va ular o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash va shu asosda uni oshirish bo'yicha tegishli tavsiyalar ishlab chiqish, ayniqsa ushbu ko'rsatkichni prognozlashtirish yo'llari ko'rsatib berildi.

Kalit so'zlar: mehmonxona xo'jaliklari, mehmonxona xo'jaligida rentabelligi, rentabellik darajasigi ta'sir etuvchi omillar, mehmonxona xujaliklarida samaradorlik, moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlar

Аннотация: В данной статье обоснованы основные характеристики возможностей повышения рентабельности в гостиничном хозяйстве региона, а также изучены внутренние возможности повышения рентабельности в гостиничном хозяйстве и пути их выявления. При этом с помощью экономико-математических методов была определена взаимосвязь чистой прибыли, реализованной продукции и показателей рентабельности в гостиничных предприятиях, а также показаны методы прогнозирования этого показателя для определения связи между ними и разработки соответствующих рекомендаций по его повышению на основе по этому поводу.

Ключевые слова: гостиничное хозяйство, рентабельность гостиничного хозяйства, факторы, влияющие на рентабельность, эффективность гостиничного хозяйства, финансово-экономические показатели.

Abstract: In this article, the main characteristics of the opportunities for increasing profitability in the hotel industry of the region are justified, the internal opportunities for increasing profitability in the hotel industry and ways to identify them are also studied. In this case, the interrelationship of net profit, sold products and profitability indicators in hotel enterprises was determined using economic-mathematical methods, and the methods of forecasting this indicator were shown to determine the relationship between them and to develop appropriate recommendations to increase it based on this.

Key words: hotel industry, profitability in hotel industry, influencing factors of profitability, efficiency in hotel industry, financial and economic indicators

■ KIRISH

Xo'jalik yurituvchi subyektlarda rentabellik ko'rsatkichlari ularning rivojlanishini belgilovchi muhim moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlar sirasiga kiradi. Chunki raqobat sharoitida har bir xo'jalik yurituvchi subyekt, shu jumladan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik xo'jaliklari ham o'zining iqtisodiy va

<https://ojs.kstu.uz/index.php/ej>

moliyaviy mustahkamligini ta'minlab borishi lozim. Bunda aynan rentabellik ko'rsatkichlarini muttasil oshirib yoki barqaror darajada ushlab turish lozim bo'ladi. Bunda uni ko'paytirishning ko'pgina yo'llaridan foydalanishni taqozo qiladi. Ulardan biri - ichki imkoniyatlarni aniqlash va ishga solish yo'llarini ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi.

Shu tufayli hozirgi paytda har bir xo'jalik yurituvchi subyektlar, shu jumladan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining samarali ishlashini ta'minlashga qaratilgan nazariy va amaliy tadbirlarni ishlab chiqish va undan amaliyotda keng foydalanish lozimligini taqozo qiladi. Ushbu obyektiv zaruratdan kelib chiqib, Qashqadaryo shahrida joylashgan kichik biznes va xususiy tadbirkorliklarning bir qismida rentabellik ko'rsatkichlarining holati va ularni oshirish yo'llarini qarab chiqishni maqsadga muvofiq, deb topdik. Chunki ushbu ko'rsatkich zamirida hamma faoliyat o'z ifodasini topadi. Jumladan, bular sotish hajmining ko'payishini, subyektda tejamkorlik rejimining amal qilishini, xarajatlarning ham meyor darajasidan oshib ketmasligini, barcha mulklardan samarali foydalanish lozimligi kabilarni qamrab oladi.

■ ADABIYOTLAR SHARHI

Mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirish imkoniyatlari masalalari ko'plab xorijlik olimlarning, xususan, mazkur muammoning ilmiy-nazariy va metodologik hamda amaliy muammolari xorijlik olimlardan F.Kotler, Dj.Bouen, Dj.Meykens, D.S.Ushakov, V.G.Fedsov va boshqalar [1] tomonidan tadqiq qilingan.

Mamlakatimizda turizm sohasi, uning tarkibiy qismi bo'lgan mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirish imkoniyatlarini oshirish muammolarini tadqiq qilish bilan N.Tuxliyev, I.S.Tuxliyev, M.K.Pardayev va A.N.Xalikulov kabi iqtisodchi olimlar shug'ullanmoqdalar [2].

Ushbu iqtisodchi olimlar ilmiy izlanishlarida turizm sohasi va mehmonxona xo'jaliklarini

rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari, ularning mamlakatimiz va hududlardagi o'ziga xos xususi-yatlari, sohaga innovatsiyalarni joriy qilish va samaradorligini oshirish muammolari o'z ifodasini topgan. Mazkur tadqiqotlarda mehmonxona xo'jaligi faoliyatiga oid masalalar turizmning infratuzilmasi sifatida qarab chiqilgan. Sohada xizmatlar sifati va samaradorligini oshirish masalalari, ularni baholash va tahlil qilish yo'llari alohida tadqiqot obyekti sifatida kam o'rganilgan. Aynan shu holat mazkur dissertatsiya ishining maqsad va vazifalarini belgilashga asos bo'lib xizmat qildi.

■ TADQIQOT METODOLOGIYASI

Mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirish imkoniyatlarining o'ziga xos bo'lgan asosiy xususiyatlarini asoslab berish, uning iqtisodiy samaradorligini oshirish doir tahlilida induksiya va deduksiya, tizimli tahlil, qiyosiy tahlil etish, jadval va grafiklar usullaridan foydalanildi va taklif va tavsiyalar ishlab chiqish bugungi kunning dolzarb masalalaridan sanaladi.

■ TAHLIL VA NATIJALAR

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarida rentabellik ko'rsatkichlarida sodir bo'lgan tendensiyalarni va qonuniyatlarni aniqlash lozim bo'ladi. Buning uchun Qashqadaryo viloyatining Qarshi shahrida joylashgan 10 ta kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bo'yicha rentabellik ko'rsatkichlarining 2024 yilda erishilgan natijalarini qiyosiy tahlilini amalga oshirishni maqsadga muvofiq, deb topdik. Buning uchun quyidagi jadvaldan foydalanish maqsadga muvofiqligini ta'kidlamochimiz (1-jadval).

1-jadval

Qashqadaryo viloyati Qarshi shahrida joylashgan 10 ta mehmonxona bo'yicha rentabellik ko'rsatkichlarining 2024 yil natijalari bo'yicha qiyosiy tahlili

Mehmonxonalar nomi	Sof tushum, mln. so'm	Yillik sof foyda, mln. so'm	Rentabellik darajasi, foiz
"FAMELY HOUSE" XK	445,3	29,2	6,56
"KARSHI HOTEL AFROSIYOB" MCHJ	752,5	87,1	11,58
"ERIS CONFORT" XK	324,6	23,5	7,24
"ROSSIVIK TASHKENT" MCHJ	457,2	41,0	8,96
"HARS HOTEL" MCHJ	689,7	59,0	8,56
"SHARQ DIL XAS SHIFO" XK	854,4	96,1	11,25
"MAQOM PLAZA" MCHZ	975,2	102,1	10,47
"ISAYEVA NARGIZA ZAFAROVNA" XK	235,4	17,4	7,41
"OQSHOM PLAZA HOTEL" MCHJ	225,1	15,5	6,88
"SULTAN FF GROUP" MCHJ	558,4	49,0	8,78
Jami	5517,8	519,9	9,42

Ushbu jadval ma'lumotlaridan ko'rinib turibdiki, tahlil uchun turli hajmdagi kichik biznes va xususiy tadbirkorliklar olingan. Eng katta tushumni ta'minlaydigan KARSHI HOTEL AFROSIYOB" MCHJ kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarida tushum 975,2 mln. so'mni tashkil qilgan bir paytda, eng kichik oborot bilan faoliyat ko'rsatadigan "Kutamiz" kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarida yillik tushum 225,1 mln. so'mni tashkil qiladi. Bular o'rtasidagi farq 4,3 martaga (975,2:225,1) teng. Ushbu ma'lumotlar mazkur tizimda rentabellikni oshirishda ichki imkoniyatlarni axtarib topish uchun asos bo'ladi. Buning uchun bir qancha ko'rsatkichlarni aniqlash lozimdir.

Endi ichki imkoniyatlarni axtarib topishga diqqatni qaratamiz. Mazkur tizimda rentabellikning o'rtacha arifmetik darajasi 8,77 foizni tashkil qilgan edi. Tahlillar ko'rsatmoqdaki, mazkur o'rganilayotgan 10 ta kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarkibiga kiruvchi 5 ta kichik biznes va xususiy tadbirkorlikda rentabellik darajasi o'rtachadan kam.

Tadqiqot jarayonida mehmonxona xo'jaligida mehnat samaradorligini ifodalovchi ko'rsatkichlarni baholash va tahlil qilish orqali uni oshirishning ichki imkoniyatlari o'rganildi. Tadqiqotlarimiz ko'rsatdiki, mazkur ko'rsatkichning o'zgarishiga bir qancha omillar ta'sir qilar ekan. Biz mehmonxona xo'jaligi samaradorligining o'zgarishiga mehmonxonalarga qo'yilgan investitsiyalar, ularda joylar soni va sohada band bo'lgan xodimlarning o'zgarishi bilan bog'liq omillar guruhini olishni maqsadga muvofiq, deb topdik. Ushbu guruhga quyidagi omillar kirishi aniqlandi: mehmonxonaga qo'yilgan investitsiyalar samaradorligi, mehmonxonadagi 1 ta joyga to'g'ri keladigan investitsiyalar miqdori, mehmonxonada mehmonlarning joylar bilan ta'minlanganligi va mehmonxonada band bo'lgan 1 ta xodimga to'g'ri keladigan mehmonlar soni. Ushbu omillarning ham natija o'zgarishiga ta'sirini hisoblash yo'llari ilk bor ishlab chiqildi.

■ XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot jarayonida mehmonxona xo'jaligida rentabellikni oshirishning ichki imkoniyatlari va ularni aniqlash yo'llari ham o'rganildi. Bunda mehmonxona xo'jaliklarida sof foyda, sotilgan mahsulot va rentabellik ko'rsatkichlarining bir-biri bilan bog'liqligi iqtisodiy-matematik usullarni qo'llagan holda aniqlandi va ular o'rtasidagi bog'liqlikni aniqlash va shu asosda uni oshirish bo'yicha tegishli tavsiyalar ishlab chiqish, ayniqsa ushbu ko'rsatkichni prognozlashtirish yo'llari ko'rsatib berildi.

mehmonxona xo'jaliklari samaradorligini oshirishning bevosita kadrlarga bog'liqligi asoslanib,

ularning malakali qarorlar qabul qilish salohiyati, har biriga qo'yiladigan talablar, kadrlarning o'zini safarbar qilishi orqali mehnat samaradorligini oshirish imkoniyatlari, ularni baholash va samarali boshqaruv qarorlarni qabul qilish yo'llari asoslandi.

Tadqiqot natijasida "Hammasi bir shaxsda" konsepsiyasini amalga oshirish turistik firmalar va mehmonxonalarda mehnat samaradorligini oshirishning muhim omili ekanligi isbotlandi. Bir kishi bir vaqtning o'zida bir qancha tillarni: ingliz, fransuz, yapon, koreys, rus, fors, arab tili, ularning kamida ikkita yoki uchtasini puxta o'zlashtirgan hamda tariximiz, qadimiy obidalarimiz va milliy qadriyatlarimiz haqida chuqur bilimga ega bo'lgan, turizm yoki mehmonxona xizmati sirlarini yaxshi biladigan bo'lishligini taqozo qilishi natijasida bir kishi ikkita va uchta odamning o'rnida ishlashi mumkinligi, bu holatning hozirgi kichik hajmdagi mehmonxonalar uchun o'ta samarali ekanligi ko'rsatib berildi.

Biz ishlab chiqqan tavsiyalar amaliyotga qo'llanilsa, turizm va mehmonxona xo'jaliklarida ayrim samaradorlikni ifodalovchi ko'rsatkichlarni oshirishning ichki imkoniyatlarini ishga solish yo'llari ishlab chiqiladi, ilmiy xulosalarimiz esa sohaga oid yangi avlod adabiyotlarining takomillashuviga, mazmunining boyishiga olib keladi.

Muallif haqida / Сведения об авторе / Author details

Berdiyev Jasur Qo'ldoshevich -Iqtisodiyot va pedagogika universiteti "Iqtisodiyot" kafedrasida dotsenti / Бердиев Жасур Кулдошевич — доцент кафедры «Экономика» Университета экономики и педагогики / Berdiyev Jasur Quldoshevich — Associate Professor of the Department of Economics, University of Economics and Pedagogy.

E-mail: jasurberdiyev6834@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0009-0006-0111-4300>

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Abdukarimov I.T., Pardaev M.Q., Isroilov B.I. Korxonaning iqtisodiy salohiyati tahlili. Monografiya. – T.: "Iqtisodiyot va huquq dunyosi" nashriyot uyi, 2003. – 256 bet.

2. Pardaev M.Q., Abdukarimov I.T., Isroilov B.I. Iqtisodiy tahlil. O'quv qo'llanma. – T.: "Mehnat", 20004. – 488 bet.

3. Savdo iqtisodiyoti muammolari. O'quv qo'llanma. /prof. M.Q.Pardaevning umumiy tahriri ostida. – T.: "Iqtisod-moliya", 2016. – 504 bet. va h. k.

INNOVATION
IQTISODIYOT
ILMIY-AMALIY ELEKTRON
JURNAL

ISSN: 3030-315X

t.me/kstu_uz

Qarshi shahri,
Mustaqillik ko'chasi 225

www.kstu.uz
www.ojs.kstu.uz